

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
Дар бораи корхонаҳои давлатӣ
(Қонуни ҚТ аз 6.10.2008 № 426, аз 29.12.2010 № 659)

Қонуни мазкур ҳолати ҳуқуқии корхонаҳои давлатӣ, ҳуқуқ ва ўҳдадорихои моликони амволи онҳо, тартиби таъсис, азнавташқилдиҳӣ ва барҳамхӯрии корхонаҳои давлатиро муайян мекунад.

Боби 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Корхонаи воҳиди давлатӣ - ташкилоти тичоратист, ки ҳуқуқи ба амволи вобастакардаи молик соҳиб шуданро надорад.

Корхонаи давлатии фаръӣ - шахси ҳуқуқист, ки дар назди дигар корхонаи давлатӣ, аз ҳисоби қисми моликияти он таъсис меёбад.

Пешбурди хоҷагидорӣ - ҳуқуқи маҳдуди молии корхонае, ки аз давлат чун молик амволро гирифтааст ва дорои ҳуқуқи соҳибӣ, истифода ва ихтиёрдорӣ кардани ин амвол мебошад.

Идоракунии оперативӣ - ҳуқуқи маҳдуди молии корхонаи давлатӣ нисбати амволе, ки аз молик мутобиқи мақсадҳои фаъолияти худ, супоришҳои молик ва таъиноти амвол гирифтааст ва дорои ҳуқуқи соҳибӣ, истифода ва ихтиёрдорӣ ин амволро дорад.

Моддаи 2. Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи корхонаҳои давлатӣ

Қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи корхонаҳои давлатӣ ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз ҳамин Қонун, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф намудааст, иборат мебошад.

Моддаи 3. Намудҳои корхонаи давлатӣ

Ба корхонаҳои давлатӣ мансубанд:

- а) корхонаҳои воҳиди давлатӣ бо ҳуқуқи пешбурди хоҷагидорӣ;
- б) корхонаи давлатӣ бо ҳуқуқи идораи оперативӣ.

Вобаста ба намудҳои моликияти давлатӣ корхонаҳо тақсим мешаванд:

- а) ба корхонаҳое, ки таҳти моликияти ҷумҳуриявӣ қарор доранд корхонаҳои давлатии ҷумҳуриявӣ;
- б) ба корхонаҳое, ки таҳти моликияти ҳокимияти маҳаллӣ қарор доранд - корхонаҳои давлатии коммуналӣ.

Моддаи 4. Самтҳои асосии фаъолият ва вазифаҳои корхонаҳои давлатӣ

Ҳалли вазифаҳои иҷтимоию иқтисодӣ, ки талаботи ҷомеа ва давлатро муайян мекунанд, самтҳои асосии фаъолияти корхонаҳои давлатӣ мебошанд.

Вазифаҳои асосии корхонаҳои давлатӣ инҳоянд:

- а) таъмини моддии қудрати мудофиавии давлат ва ҳифзи манфиатҳои ҷомеа;
- б) истеҳсоли мол (кор, хизматрасонӣ);
- в) анҷом додани фаъолият дар соҳаҳое, ки ба вазифаҳои давлат мансубанд.

Моддаи 5. Таъсиси корхонаҳои давлатӣ

Корхонаи давлатии ҷумҳуриявӣ бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода мешавад.

Корхонаи давлатии коммуналӣ бо санади мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ бо тартиби муқарраргардидаи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода мешавад.

Муассиси корхонаи давлатӣ метавонад мақоми давлатие, ки барои таъсиси корхона қарор қабул кардааст, ё мақомоти идоракунии давлатии ваколатдоркардашудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бошад.

Муассисе, ки дар бораи таъсиси корхонаи давлатӣ қарор қабул кардааст, ҳақ дорад мақомоти давлатии дахлдорро ваколатдор намояд, ки қисме аз ҳуқуқҳои ӯро нисбати корхонаҳои давлатӣ татбиқ намояд. Ҳуқуқ ва ӯҳдадорихои мақомоти ваколатдоркардашуда нисбат ба корхонаи давлатӣ дар асоси қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ё ҳокимияти маҳаллӣ муайян карда мешавад.

Феҳристи корхонаҳои давлатии ҷумҳуриявиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд.

Феҳристи корхонаҳои давлатии коммуналӣ аз тарафи райсони дахлдори Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳо, шаҳрҳо, ноҳияҳо тасдиқ карда мешавад.

Моддаи 6. Бақайдгирии давлатии корхонаҳои давлатӣ

(Қонуни ҚТ аз 29.12.2010 № 659)

Корхонаи давлатӣ аз лаҳзаи бақайдгирии давлатии он таъсисёфта ҳисобида шуда, ҳуқуқи шахси ҳуқуқиро пайдо мекунад.

Бақайдгирии давлатии корхонаҳои давлатӣ мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи бақайдгирии давлатии шахсони ҳуқуқӣ ва соҳибкорони инфиродӣ" амалӣ карда мешавад *(Қонуни ҚТ аз 29.12.2010 № 659)*.

Моддаи 7. Оинномаи корхонаи давлатӣ

Оиннома ҳуччати таъсисдиҳии корхонаи давлатӣ мебошад. Оинномаи корхонаи давлатӣ аз тарафи муассиси он ё мақоми аз тарафи муассис ваколатдоршуда тасдиқ карда мешавад.

Оинномаи корхонаи давлатӣ бояд инҳоро дар бар гирифта бошад:

- намууди корхона (воҳиди давлатӣ ё давлатӣ);
- номи он;
- маҳалли ҷойгиршавии корхона;
- соҳа ва мақсадҳои фаъолияти он;
- ваколатҳои роҳбар;
- тартиби кор;
- тартиби ташаққули амволи корхона ва тақсими даромадҳо;
- шартҳои азнавташкилдихӣ ва барҳамдиҳии корхона;
- андозаи фонди оинномавӣ ва тартиби ташкили он;
- дигар муқаррароте, ки муҳолифи қонунгузорӣ нестанд.

Дар оиннома инчунин муносибати байни корхона ва муассис ё мақомоти ваколатдор, маъмурияти корхона ва корманд (кормандон, дар мавриди баста шудани шартномаи меҳнатии коллективона) муайян карда мешавад.

Моддаи 8. Номи фирмавии корхонаи давлатӣ

Номи фирмавии корхонаи давлатӣ бояд дорои нишондод ба соҳиби амвол будан, мансубият ба намууди моликияти давлатӣ (ҷумҳуриявӣ ё коммуналӣ)-ро дошта бошад.

Номи фирмавии корхонаи ҳуқуқи пешбурди хоҷагидори дошта, бояд дорои нишондод ба корхонаи воҳиди давлатӣ будани онро дошта бошад.

Номи фирмавии корхонаи ҳуқуқи идораи оперативӣ дошта, бояд дорои нишондод ба корхонаи давлатӣ будани онро дошта бошад.

Корхонаи давлатӣ дорои мӯҳр бо тасвири Нишони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва номи фирмавии корхона мебошад.

Моддаи 9. Соҳа ва мақсадҳои фаъолияти корхонаҳои давлатӣ

Соҳа ва мақсадҳои фаъолияти корхонаи давлатӣ аз тарафи муассис ё мақоми ваколатдор муайян карда шуда, дар оинномаи корхона инъикос меёбанд ва бояд мутобиқи талаботи Қонуни мазкур ва дигар санадҳои қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон бошанд.

Аз тарафи муассис ё мақоми ваколатдор ба корхонаи давлатӣ додани вазифаҳои давлатии назоратӣ ё иҷозатдиҳӣ манъ аст.

Аз тарафи корхона амалӣ намудани фаъолият, инчунин содир намудани аҳде, ки ба соҳа ва намуди фаъолияти дар оиннома нишон додашуда ҷавобгӯ нест, танҳо баъди ба оинномаи корхона ворид намудани тағйиру иловаҳо тибқи қонугузори имкон дорад.

Аз тарафи корхона содир намудани аҳди муҳолифи мақсадҳои фаъолияти он, ки дар оиннома муайян шудаанд, аз тарафи суд тибқи тартиботи муқаррамуздаи қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон метавонад беътибор доништа шавад.

Моддаи 10. Мақомоти ваколатдори давлат

Аз номи Чумхурии Тоҷикистон ба сифати мақомоти идоракунии давлатии корхонаҳои давлатии чумхуриявӣ, инчунин мақомоти нисбати онҳо вазифаи субъекти ҳуқуқи моликияти давлатиро адоқунанда, Ҳукумати Чумхурии Тоҷикистон ё мақомоти давлатии идоракунии, ки аз тарафи ӯ ваколатдор шудааст, баромад менамояд.

Мақомоти идоракунии давлатии корхонаҳои давлатии коммуналӣ, инчунин мақомоти нисбати онҳо вазифаи субъекти ҳуқуқи моликияти давлатиро адоқунанда мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ ё мақомоти ваколатдоршудаи онҳо ҳисобида мешаванд.

Анҷом додани вазифаҳои субъекти ҳуқуқи моликияти давлатии дар қисмҳои яқум ва дуҷуми моддаи мазкур пешбинишуда салоҳияти қабули қарорро дар бораи саҳҳомикунони ё хусусигардони корхонаи давлатӣ дар бар намегирад.

Моддаи 11. Идоракунии корхонаи давлатӣ

Идоракунии давлатии корхонаро Ҳукумати Чумхурии Тоҷикистон ё мақомоти ба он ваколатдоршуда анҷом медиҳанд.

Мақоми идоракунии корхонаи давлатӣ роҳбари он ҳисобида мешавад, ки аз тарафи Ҳукумати Чумхурии Тоҷикистон ё мақомоти ваколатдор таъин карда мешавад.

Муносибат бо роҳбари корхонаи давлатӣ тавассути шартнома сурат мегирад. Дар шартнома бояд ҳуқуқҳо, ӯҳдадориҳо ва масъулияти роҳбари корхона, шароити меҳнат, истироҳат ва таъминоти моддӣ, муҳлати шартнома ва дигар шартҳои пешбиниқардаи Кодекси меҳнати Чумхурии Тоҷикистон ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Чумхурии Тоҷикистон муайян гарданд.

Роҳбари корхонаи давлатӣ дар назди соҳибмулк нисбати ҳолати қори корхона масъулияти шахсӣ дорад.

Роҳбари корхонаи давлатӣ дар асоси принципҳои якқасардорӣ фаъолият мекунад ва ҳама масъалаҳои фаъолияти корхонаро мутобиқи салоҳияташ, ки бо Қонуни мазкур ва Оинномаи корхона муайян мешаванд, мустақилона ҳал менамояд.

Роҳбари корхонаи давлатӣ бе ваколатнома аз номи корхона амал мекунад, манфиатҳои онро дар муносибатҳои бо мақомоти давлатӣ ва шахсони ҳуқуқӣ намоёндагӣ менамояд, шартномаҳо менамояд, ваколатномаҳо медиҳад, суратҳисобҳои бонкӣ мекушояд ва дигар аҳду амалҳоро, ки муҳолифи қонунгузори нестанд, анҷом медиҳад.

Моддаи 12. Амволи корхонаи давлатӣ

Амволи корхонаи давлатиро фондҳои асосӣ ва воситаҳои муомилотӣ, инчунин арзишҳои ташкил медиҳанд, ки нархи онҳо дар тавозуни корхона инъикос меёбанд.

Амволи корхонаи давлатӣ тақсимнашаванда аст ва наметавонад аз рӯзи саҳҳмо (ҳиссаҳо, пайҳо), аз ҷумла ба қормандони корхона дода шавад.

Амволи корхонаи давлатӣ аз ин ҳисоб ташкил меёбад:

а) амволи аз тарафи молик додашуда;

б) амволи (аз ҷумла даромади пулии) дар натиҷаи фаъолияти истеҳсолии хоҷагӣ ба дастомада;

в) дигар манбаъҳо, ки қонунгузори манъ нақардааст.

Моддаи 13. Нигоҳ доштани ҳуқуқи корхонаи давлатӣ ба амвол

Ҳангоми тибқи тартиботи қонунгузори додани корхонаи давлатӣ аз моликияти чумхуриявӣ ба моликияти коммуналӣ, ҳамчунин баракси он ё аз ихтиёри як мақомоти

давлатии идоракуни ба мақомоти дигар, чунин корхона ҳуқуқи хоҷагидорӣ ё ҳуқуқи идораи оперативиро вобаста ба вазъи моликии корхона нисбати амволи мутаалиқи он нигоҳ медорад.

Моддаи 14. Корхонаи давлатӣ ҳамчун комплекси амволӣ

Корхонаи давлатӣ дар маҷмӯъ ҳамчун комплекси амволи ғайриманкул доништа мешавад ва объекти ҳуқуқи моликияти давлатӣ ҳисобида мешавад.

Ба таркиби корхона, чун комплекси амволӣ, ҳамаи намудҳои амволи барои фаъолияти он таъиншуда, аз ҷумла бино, иншоот, таҷҳизот, асбобу усқона, ашъи хом, маҳсулот, ҳуқуқи истифодаи қитъаи замин, ҳуқуқи талаб кардани қарз, ҳуқуқи ифодакунии фардиқунонии фаъолияти он (номи он, нишони мол), инчунин дигар ҳуқуқҳои мустасно шомиланд.

Аҳд нисбати корхонаи ҷумҳуриявии давлатӣ (гарав, консессия), ки корхона ба сифати комплекси ягонаи амволӣ ҳисоб меёбад, бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нисбати корхонаи коммуналӣ бошад, бо санади мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ баста мешавад.

Моддаи 15. Мусодираи даромади ғайриқонунии корхонаи давлатӣ

Даромаде, ки корхонаи давлатӣ аз фаъолияти манъшудаи дар оиннома пешбининашуда гирифтааст ва барои ин вай аз мақоми ваколатдор иҷозатнома надорад, инчунин даромаде, ки дар натиҷаи баланд кардани нархҳои муқарраршудаи фуруши мол, иҷрои қор ва расонидани хизматҳо ба даст омадааст, тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон мусодира карда мешавад.

Моддаи 16. Шикоятҳои корхонаи давлатӣ нисбати амалҳои мақомоти давлатӣ

Корхона ҳуқуқ дорад бо тартиби муқарраркардаи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон аз амали мақомоти давлатӣ, аз ҷумла амалҳои мақомоти ваколатдор, ки ба мусодираи фоидаи корхона, азнавтасимкунии амвол, ҷойгир намудани супоришҳои давлат, муқаррар кардани нархи ба моли (қори, хизматрасонӣ) истехолии корхона, инчунин дигар амалҳои, ки ҳуқуқи корхонаро вайрон мекунад, ба суд даъво пешниҳод кунад.

Моддаи 17. Азнавтаскилдихӣ ва барҳамдиҳии корхонаи давлатӣ

Азнавтаскилдихӣ ва барҳамдиҳии корхонаи давлатӣ бо ин роҳ сурат мегирад:

- нисбати корхонаи давлатии моликияти ҷумҳуриявӣ - бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- нисбати корхонаи давлатии моликияти коммуналӣ - бо санади мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ.

Корхонаи давлатӣ мумкин аст бо асосҳои дигари пешбининамудаи Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон барҳам дода шавад.

Амволи боқимондаи корхонаи барҳамдодашуда баъди қонунгардонидани талаботи кредиторҳо аз тарафи молик ё мақоми ваколатдор аз нав тақсим карда мешавад.

Маблағҳои боқимондаи корхонаи барҳамдодашуда, аз ҷумла маблағҳои дар натиҷаи фуруши амволи ин корхона ба дастомада баъди қонунгардонидани талаботи кредиторҳо ба даромади бучети дахлдор ворид мешаванд.

Моддаи 18. Хусусигардонии корхонаи давлатӣ

Хусусигардонии корхонаи давлатӣ бо тартиби муқарраргардидаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Моддаи 19. Иттиҳодияҳои корхонаҳои давлатӣ

Корхонаҳои давлатӣ метавонанд ба ассотсиатсияҳо (иттифоқҳо) муттаҳид шаванд.

Ассотсиатсияҳо (иттифоқҳо) дар асоси шартнома, мутобиқи Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар санадҳои қонунгузорӣ, бо мақсади васеъ шудани имкониятҳои корхонаҳо дар тараққиёти истеҳсоли, илмию-техникӣ ва иҷтимоӣ, инчунин

барои намояндагӣ ва ҳифзи манфиатҳои амволии корхонаи таркиби ассотсиатсияҳо (иттифоқҳо) таъсис меёбанд.

Ассотсиатсияҳои (иттифоқҳои) корхонаҳои давлатӣ шахси ҳуқуқӣ мебошанд. Ҳуҷҷати таъсисии ассотсиатсия (иттифоқ) шартномаи таъсисии аз ҷониби аъзоёни он имзогардида ва оинномаи тасдиқнамудаи онҳо мебошад.

Корхонаҳое, ки ба ҳайати ассотсиатсия (иттифоқ) дохил шудаанд, мустақилият ва ҳуқуқҳои шахси ҳуқуқиро нигоҳ медоранд. Мақомоти роҳбарикунандаи ассотсиатсияҳо (иттифоқҳо) ҳуқуқи ихтиёрдориро нисбати корхонаҳои шомили ассотсиатсия (иттифоқ) надоранд ва вазифаҳои худро дар асоси шартнома бо корхонаҳо иҷро менамоянд.

Ассотсиатсияҳо (иттифоқҳо) дар асосҳои зерин таъсис меёбанд:

- ихтиёран ворид шудани корхона ба ассотсиатсияҳо (иттифоқҳо) ва аз таркиби он баромадан бо шартҳои муайянкардаи оинномаи ассотсиатсия (иттифоқ);

- риояи қонунгузорию зиддинҳисорӣ;

- озодии интихоби шакли ташкилии ассотсиатсия (иттифоқ).

Ассотсиатсия (иттифоқ) дорои номи фирмавӣ буда, дар он мақсади асосии фаъолияти он ва аъзоёнаш бо иловаи калимаҳои "ассотсиатсия" ё "иттифоқ" нишон дода мешавад.

Ассотсиатсия (иттифоқ) аз рӯи ӯҳдадорихои аъзои худ масъулият надорад.

Корхонаи давлатӣ, ки узви ассотсиатсия (иттифоқ) мебошад, аз рӯи ӯҳдадорихои ассотсиатсия (иттифоқ) мувофиқи андоза ва тартиб, ки дар ҳуҷҷатҳои таъсисёбии ассотсиатсия (иттифоқ) пешбинӣ шудаанд, ҷавобгарии субсидиарӣ дорад.

Боби 2. КОРХОНАИ ВОҲИДИ ДАВЛАТӢ

Моддаи 20. Фаъолияти корхонаи воҳиди давлатӣ

Корхонаи воҳиди давлатӣ метавонад баробари дигар корхонаҳои таъсисёфта дар соҳаҳои зерин амал намояд:

- тарҳрезӣ, истеҳсол ва таҳвили маҳсулот барои эҳтиёҷоти давлат, аз қабилӣ яроқи ҷангӣ, лавозимоти ҷангӣ, техникаи ҷарбӣ, амволи дигари ҷарбӣ, маснуоти масолеҳи комплектонӣ, бо мақсади таҳкими қобилияти мудофиавӣ ва амнияти Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- барҳамдиҳӣ (нобудсозӣ, партовкунонӣ, гурондан) ва коркарди воситаҳои ҷарбию-техникии бекоршуда;

- истихроҷ, истеҳсол, ҳамлу нақл, коркард, гуркунӣ, фурӯши уран ва дигар маводи радиоактивӣ, ба андозаи зиёда аз меъёри истифодаи онҳо, бе зарурати истифодаи воситаҳои маҳсули муҳофизат;

- тайёр кардан ва фурӯштани дорувор, воситаҳои табобатӣ, таҷҳизот ва асбобҳои тиббӣ;

- анҷом додани фаъолияти хоҷагидорӣ дар соҳаҳое, ки ба монополияи давлатӣ мутааллиқанд;

- анҷом додани фаъолияти хоҷагидорӣ дар соҳаи таъмини қувваи барқ, об, гармӣ ва газ;

- расонидани хизмат тавассути нақлиёти роҳи оҳан ва истифодаи умумӣ, интиқоли ҳавоии бор ва мусофирон;

- расонидани хизмати алоқа (аз ҷумла алоқаи почта) ва телекоммуникатсионӣ, истифодаи хатҳои алоқаи ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ;

- расонидани хизмат дар соҳаи хоҷагии коммуналӣ ва манзилӣ, инчунин дигар системаҳои таъмини ҳаёт дар инфрасохтори ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ, ки вобаста ба эътиборнокии ҳолати монополияи табиӣ ва аҳамиятнокии иҷтимоию иқтисодӣ идораи бевоситаи давлатиро тақозо доранд;

- дар соҳаи бонкӣ, суғуртавӣ ва дигар фаъолияти қарзину молиявӣ;

- анҷом додани фаъолияти истеҳсолию хоҷагидорӣ дар соҳаи тандурустӣ, ҳифзи табиат, маориф, ҳифзи иҷтимоӣ, илм, фарҳанг ва варзиш;

- анҷом додани фаъолияти истеҳсолию хоҷагидорӣ дар соҳаи телевизион (аз ҷумла телевизиони кабелӣ) ва радиопушнавонӣ, фаъолияти ноширӣ ва полиграфӣ;

- анҷом додани фаъолияти дигари истехсолию хоҷагӣ, ки дар нақшаҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба рушди иҷтимоию иқтисодӣ пешбинӣ шудаанд;
- дар дигар соҳаҳои фаъолият мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 21. Фонди оинномавӣ ва захиравии корхонаи воҳиди давлатӣ

Андозаи фонди оинномавии корхонаи воҳиди давлатӣ аз тарафи муассиси он муайян мегардад ва аз арзиши умумии амволи ба корхона додашаванда зиёд буда наметавонад. Андозаи фонди оинномавӣ аз андозаи панҷсадқаратаи нишондиҳанда барои ҳисобҳо кам буда наметавонад (*Қонуни ҚТ аз 06.10.2008 № 426*).

Фонди оинномавӣ бояд пурра аз тарафи молик (муассис) дар муддати як сол аз рӯзи бақайдгирии давлатӣ ташкил ёбад (*Қонуни ҚТ аз 29.12.2010 № 659*).

Корхонаи воҳиди давлатӣ вазифадор аст фонди захиравиро, ки дар оинномаи он муайян гардидааст, ташкил намояд.

Маблағи фонди захиравӣ танҳо барои пӯшонидани зарар, иҷрои ӯҳдадориҳо дар назди бучет, пардохти қарзҳои давлатӣ ва фоидаи онҳо, дар мавридҳои нокифоягии дигар маблағҳои корхона истифода мешавад.

Моддаи 22. Салоҳияти молик (муассис) ва мақомоти ваколатдори давлатӣ

Нисбати корхонаи воҳиди давлатӣ муассис ё мақомоти ваколатдори давлатӣ ваколатҳои зеринро иҷро мекунанд:

- оинномаи корхонаро тасдиқ мекунанд ва чун муассиси он баромад мекунанд;
- директори (роҳбари) корхонаро ба вазифа таъин ва аз вазифа озод мекунанд;
- супоришҳои давлатиро ба корхона мерасонанд ва иҷрои онҳоро назорат мекунанд;
- меъёрҳои тақсими фоидаеро, ки дар ихтиёри корхона боқӣ мондааст, тасдиқ мекунанд;
- ба содир кардани аҳдҳо нисбати амволе, ки розигии моликро талаб мекунанд, иҷозат медиҳанд;
- дигар масъалаҳоеро, ки Қонуни мазкур ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба салоҳияти вай мансуб донистаанд, ҳал менамоянд.

Моддаи 23. Нархи молҳое, ки корхонаи воҳиди давлатӣ истехсол менамояд

Нархи моле (кор, хизматрасонӣ), ки корхонаи воҳиди давлатӣ истехсол менамояд, бояд хароҷоти ба истехсоли он сарфшударо пурра пӯшонад, фаъолияти безарарии он ва маблағгузорию аз ҳисоби даромадҳои худӣ таъмин намояд.

Нархи молҳое (кор, хизматрасонӣ), ки аз тарафи корхонаи воҳиди давлатӣ истехсол ва фурӯхта мешаванд, вобаста ба талабот ва таклифот ба онҳо ташкил карда мешаванд.

Танзими давлатии нарх бо мақсади роҳ надодан ба ҷойгиршавии монополии дар бозори молҳо (корҳо, хизматрасониҳо), мутобиқи қонунгузорию зиддинҳисории Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Моддаи 24. Маблағгузорию фаъолияти корхонаи воҳиди давлатӣ

Фаъолияти корхонаи воҳиди давлатӣ аз ҳисоби даромади худӣ ва аз рӯи нақшаи молиявии тасдиқкардаи молик маблағгузорӣ мешавад.

Корхонаи воҳиди давлатӣ аз ҳисоби даромадҳои худии фаъолиятан нигоҳ дошта мешавад.

Корхонаи воҳиди давлатӣ бо тартиби пешбининамудаи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон маблағгузорӣ карда мешавад.

Фоидае, ки корхонаи воҳиди давлатӣ баъди пардохти андозҳо ба даст мебарорад, аз ҷониби он бо тартиби пешбининамудаи оинномааш мустақилона тақсим карда мешавад.

Моддаи 25. Музди меҳнати кормандони корхонаи воҳиди давлатӣ

Андозаи фонди музди меҳнати корхонаи воҳиди давлатӣ аз ҷониби роҳбари он дар мувофиқа бо молик муқаррар карда мешавад. Шаклҳои пардохти музди меҳнат, чадвали

(рӯйхати) штатӣ, андозаи маошҳои мансабӣ, системаи мукофотони ва дигар ҳавасмандгардониҳо аз ҷониби корхонаҳои воҳиди давлатӣ мустақилона муайян мегардад.

Андозаи маошҳои мансабии роҳбари корхонаи воҳиди давлатӣ, муовинон ва сармуҳосиб, системаи мукофотони онҳо ё дигар ҳавасмандгардониҳо аз ҷониби молик муқаррар карда мешавад.

Моддаи 26. Фаъолияти иқтисодии хориҷии корхонаи воҳиди давлатӣ

Корхонаи воҳиди давлатӣ фаъолияти иқтисодии хориҷиро бо тартиби муқаррарнамудаи оиннома ва қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон анҷом медиҳад. Даромади асъорӣ, ки баъди пардохти андозҳо ва дигар пардохтҳои ҳатмӣ дар ҳисоби корхона боқӣ мемонад, тибқи нишондоди оинномаи корхонаи воҳиди давлатӣ мустақилона тақсим карда мешавад.

Истифодаи асъоре, ки дар ихтиёри корхонаи воҳиди давлатӣ боқӣ мондааст, аз ҷониби он мутобиқи тартиби пешбининамудаи қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Боби 3. КОРХОНАИ ДАВЛАТӢ

Моддаи 27. Таъиноти корхонаи давлатӣ

Корхонаи давлатӣ метавонад баробари корхонаҳои дигари таъсис ёфта дар соҳаҳои зерини муқаррар намудаи қонунҳои Чумхурии Тоҷикистон фаъолият намояд:

- нигоҳдорӣ ва инкишофи шабакаи роҳҳои давлатии автомобилгард ва дигар объектҳои инфрасохтор, ки барои онҳо тибқи қонунгузорӣ тартиби махсуси маблағгузорӣ муқаррар шудааст;

- иҷрои корҳои наҷотбахшӣ дар кӯҳсор ва дигар корҳои махсус дар вазъияти фавқуллода ва садамавӣ, ҳифз аз сӯхтор, обҳезиҳо ва дигар фалокатҳои табиӣ;

- анҷом додани фаъолияти истехсолӣ дар муассисаҳои системаи иҷрои ҷазои ҷиноятӣ;

- истехсоли корҳои топографию геодезӣ ва картографӣ;

- анҷом додани фаъолияти истехсолию хоҷагидорӣ дар соҳаи тандурустӣ, ҳифзи табиат, маориф, ҳифзи иҷтимоӣ, илм, фарҳанг ва варзиш;

- анҷом додани дигар фаъолияти истехсолию хоҷагидорӣ, ки дар нақшаҳои Ҳукумати Чумхурии Тоҷикистон оид ба рушди иҷтимоию иқтисодӣ пешбинӣ шудаанд.

Моддаи 28. Объекти ҳуқуқи идораи оперативӣ

Объекти ҳуқуқи идораи оперативӣ метавонад танҳо амволи давлатӣ бошад, агар Кодекси граждани Чумхурии Тоҷикистон, Қонуни мазкур ё дигар қонунҳои Чумхурии Тоҷикистон ҳолати дигарро пешбинӣ накарда бошанд.

Корхонаи давлатӣ танҳо он амволеро тахти ҳуқуқи идораи оперативӣ қарор дода метавонад, ки он барои таъмини фаъолияти оинномавиаш зарур аст.

Моддаи 29. Ба даст овардан ва қатъи ҳуқуқи идораи оперативӣ

Ба даст овардан ва қатъи ҳуқуқи идораи оперативӣ дар асоси шартҳои тартиботи пешбининамудаи Кодекси граждани Чумхурии Тоҷикистон нисбати ба даст овардан ва қатъи ҳуқуқи моликият ва дигар ҳуқуқҳои ашёӣ сурат мегирад, агар дар Қонуни мазкур ва дигар қонунҳои Чумхурии Тоҷикистон ҳолати дигар муқаррар нашуда бошад.

Корхонаи давлатӣ ҳуқуқ надорад, ки тибқи аҳдҳои ҳуқуқии граждани амволеро, ки ба фондҳои асосӣ дохил мешаванд бе розигии молик аз худ кунад.

Корхонаи давлатӣ ҳуқуқ надорад, ки аз кредитҳои бонкӣ бе иҷозати молик истифода барад.

Моддаи 30. Ҳуқуқи молики амвол, ки ба идораи оперативии корхонаи давлатӣ дода шудааст

Молики амволе, ки дар ҳолати идораи оперативии корхонаи давлатӣ қарор дорад, мутобиқи Кодекси граждани Чумхурии Тоҷикистон, талаботи қонунгузори

зиддинҳисорӣ ва Қонуни мазкур масъалаи таъсис, азнавташқилдихӣ ва барҳамдихии корхона, муайян кардани соҳа, мақсадҳо ва вазифаҳои фаъолияти онро ҳал мекунад.

Молик истифода ва нигоҳдории амволи ба ихтиёри корхонаи давлатӣ додашударо назорат мекунад.

Моддаи 31. Ҳуқуқи молик ба гирифтани ва азнавтасимкунии амвол

Молики амволи ба ихтиёри корхонаи давлатӣ додашуда ҳуқуқ дорад, ки ин амволро гирад ё байни дигар шахсони ҳуқуқи таъсисдодааш бо назардошти худ тасим кунад, агар дар санадҳои қонунгузори тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад.

Моддаи 32. Ихтиёрдории амволи корхонаи давлатӣ

Корхонаи давлатӣ метавонад амволи ба вай вобаста шуда ва амволи аз ҳисоби маблағҳои дар натиҷаи фаъолияти хоҷагидории худ гирифтаашро бо розигии молик бегона ё ихтиёрдорӣ намояд.

Корхонаи давлатӣ маҳсулотаашро бо розигии молик мефурӯшад.

Тартиби тасими даромади корхонаи давлатиро молик муайян менамояд.

Моддаи 33. Фаъолияти хоҷагидории корхонаи давлатӣ

Фаъолияти хоҷагидории корхонаи давлатӣ бо мақсаду вазифаҳои он, ки дар оинномааш зикр шудаанд, инчунин тавассути супориши давлатӣ, ки аз ҷониби молик ба корхона расонида мешавад, муайян мегардад.

Фаъолияти хоҷагидорие, ки дар оиннома пешбинӣ нашудааст, танҳо бо иҷозати молик бо минбаъд ворид кардани тағйиру иловаҳо ба оиннома, имкон дорад (*Қонуни ҚТ аз 29.12.2010 № 659*).

Моддаи 34. Табдили корхонаи воҳиди давлатӣ ба корхонаи давлатӣ

Табдили корхонаи воҳиди давлатии шакли ҷумҳуриявии моликият ба корхонаи давлатӣ тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо пешниҳоди мақомоти ваколатдор сурат мегирад.

Табдили корхонаи воҳиди давлатии шакли моликияти коммуналӣ ба корхонаи давлатӣ бо санади мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ сурат мегирад.

Қарор дар бораи табдили корхонаи воҳиди давлатӣ ба корхонаи давлатӣ дар мавридҳои зерин мумкин аст:

а) истифодаи ғайримақсадноки амволи давлатӣ ва маблағҳо аз ҷониби корхонаи воҳиди давлатӣ;

б) набудани фоида аз рӯи ҷамъбасти ду соли охир.

Ҳамаи хароҷоти табдили корхонаи воҳиди давлатӣ ба корхонаи давлатӣ, инчунин ҳисоббаробаркуниҳои корхонаи табдилёбанда бо кредиторҳои он ҳангоми мавҷуд набудани маблағҳои кофӣ дар ҳуди корхона дар асоси маблағҳои бучети дахлдор сурат мегирад.

Корхонаи давлатии дар заминаи корхонаи воҳиди давлатӣ таъсисёбанда дар ин ҳолатҳо вориси корхонаи табдилёфта мебошад:

- бо амволи давлатӣ ва маблағҳои пештар ба корхонаи воҳиди давлатӣ додашуда;

- бо ҳуқуқи истифодаи замин, об ва табиат;

- бо истифодаи сарватҳои зеризаминӣ;

- бо пешниҳоди квотаҳо, иҷозатномаҳо ва шартномаҳои пештар басташуда, агар ин шартномаҳо ба соҳа ва мақсадҳои фаъолияти корхонаи давлатии нави таъсисёбанда мувофиқат кунанд.

Ҳангоми табдили корхонаи воҳиди давлатӣ ба корхонаи давлатӣ тартиботи граждании ҳуқуқи амволи ба он вобасташуда аз ҳуқуқи пешбурди хоҷагидорӣ ба ҳуқуқи идораи оперативӣ иваз мешавад. Лаҳзаи ин тағйирёбӣ чун санаи қабули қарор дар бораи табдили корхонаи воҳиди давлатӣ ба корхонаи давлатӣ доништа мешавад.

Боби 4. КОРХОНАИ ДАВЛАТИИ ФАРӢ

Моддаи 35. Таъсиси корхонаи давлатии фарӢ

Танҳо корхонаи воҳиди давлатӣ ҳуқуқи таъсиси корхонаи давлатии фарӢро дорад.

Корхонаи давлатии фарӢ, ки моликияти ҷумҳуриявӣ мебошад, бо мувофиқаи молики корхонаи асосӣ таъсис дода мешавад.

Корхонаи давлатии фарӢ, ки моликияти коммуналӣ аст, бо мувофиқаи молики корхонаи асосӣ таъсис меёбад.

Оинномаи корхонаи давлатии фарӢро муассиси он бо розигии мақоми болоии идораи давлатӣ тасдиқ мекунад.

Корхонаи давлатии фарӢ ҳуқуқи таъсиси дигар корхонаи фарӢро надорад.

Моддаи 36. Ҳолати ҳуқуқи корхонаи давлатии фарӢ

Корхонаи давлатии фарӢ дар шакли корхонаи воҳиди давлатӣ таъсис дода мешавад ва дорои ҳуқуқҳои муқаррарнамудаи Қонуни мазкур барои чунин навъи корхонаҳои давлатӣ мебошад.

Масъулияти корхонаи фарӢ аз рӯи ӯҳдадорихояш, инчунин масъулияти корхонаи онро таъсисдода нисбати ӯҳдадорихои корхонаи фарӢ мувофиқи талаботи Кодекси граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Моддаи 37. Мақсадҳои таъсиси корхонаҳои давлатии фарӢ

Корхонаҳои давлатии фарӢ бо ин мақсадҳо таъсис меёбанд:

а) тақсимшавӣ ё ҷудошавӣ аз корхонаи асосӣ ба сабаби талаботи қонунгузории зиддиинҳисорӣ;

б) табили филиалҳои корхонаи асосӣ ба шахсони ҳуқуқи дорои тавозуни (баланси) алоҳида;

в) таъсиси истехсолоти иловагӣ ва махсус барои баланд бардоштани самаранокии истехсолоти асосӣ;

г) озод шудани корхонаи асосӣ аз навъҳои фаъолият ва вазифаҳои бо мақсаду вазифахояш мувофиқ набуда.

Моддаи 38. Мақомоти ваколатдори давлатӣ

Мақоми идораи давлатии корхонаи давлатии фарӢ, инчунин мақомоти нисбати он анҷомдиҳандаи вазифаи субъекти ҳуқуқи моликияти давлатӣ корхонаи асосӣ аст.

Корхонаи давлатии фарӢи корхонаи воҳиди давлатӣ, ки ба моликияти ҷумҳуриявӣ тааллуқ дорад, бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад ба корхонаи воҳиди давлатӣ табили ёбад.

Корхонаи давлатии фарӢи корхонаи воҳиди давлатии моликияти коммуналӣ бо санади мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ метавонад ба корхонаи воҳиди давлатии моликияти коммуналӣ табили ёбад.

Моддаи 39. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон

Э. Раҳмонов

ш. Душанбе

28 феввали соли 2004 № 10